

УДК 334.72.001

*Ю.В. Великий, к.е.н., доцент, Університет
кораблебудування, м. Миколаїв*

ІННОВАЦІЙНИЙ СТАН СИСТЕМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

У статті розкривається інноваційний стан вітчизняної системи підприємництва. Запропоновано шляхи подальшого розвитку національної системи підприємництва на інноваційній основі.

Ключові слова: *інноваційна модель економіки, інноваційне підприємництво, підприємці-новатори, інновації.*

Ефективність національної економіки, її конкурентні переваги в міжнародному поділі праці забезпечуються розвинутою системою підприємництва. Її ядром є саме ті підприємства, економічна діяльність яких орієнтована на впровадження у виробництво нових знань інноваційного характеру. Такі підприємства та підприємці розповсюджують і постійно посилюють потужність механізму інновації, який полягає у постійному збуренні сталого, урівноваженого економічного простору. Саме це забезпечує нації перманентний процес накопичення нових знань (у техніці, технологіях, менеджменті) для стрімкого переходу (прориву) до відтворювання виробництва у форматі вищого технологічного укладу.

Питання визначення сутності інноваційного підприємництва, факторів його розвитку цікавить дослідників різних країн [1; 2]. В Україні розробкою цих питань активно займаються Н. Чухрай, І. Гагауз та ін. [3; 4]. Проте проблема інноваційного підприємництва є багатогранною, актуальною і потребує подальших досліджень, науково-обґрунтованих підходів до вирішення.

Поява національної системи підприємництва, яка є базовою передумовою щодо впровадження інноваційної моделі розвитку країни, відбувається за умови формування в економіці певної критичної маси підприємців-новаторів відносно всіх інших традиційних суб'єктів-консерваторів. Для забезпечення інноваційного характеру розвитку економіки питома вага новаторів має бути більше або дорівнювати питомій вазі консерваторів у економічній системі господарювання. У протилежному випадку це суперечило б: по-перше, винятковому характеру розвитку науково-технічного прогресу, особливо в частині впровадження у виробництво його результатів; по-друге, винятковості особливих рис та інтенсивних мотивацій, притаманних виключно підприємцям-новаторам. Економічна система набуває ознак системи підприємницького (інноваційного) типу розвитку з моменту проходження підприємцями-новаторами критичної точки біфуркації господарської системи, що означає, що їх

вага та вплив стали достатніми для утримання «інноваційного контрольного пакету» розвитку всієї економічної системи.

Досягнення науки та техніки – інтернаціональні по суті, і в сучасних умовах вони дедалі менше залежать від конкретної країни та території. Нові знання вільно перетинають кордони у потоках глобальних інформаційних і трансферту технологій, що свідчить про наростаючі темпи їх інтернаціоналізації.

На протипагу глобальній світовій тенденції інтернаціоналізації науки і техніки, національні підприємницько-інноваційні моделі розвитку економіки мають чітко виражений автохтонний характер, тобто детерміновані станом професійної, науково-технічної, інтелектуальної структури наявного людського капіталу на рівні окремої країни чи регіону, галузі. Саме якість людського капіталу визначає відсутність чи наявність (при цьому визначається і відповідна якість) економічної системи інноваційно-підприємницького типу. З цих позицій цілком зрозуміло, що неконкурентоспроможність сучасної економіки України пов'язана не з неефективністю вітчизняної наукової діяльності, а з вкрай низькою якістю існуючої інноваційної системи. Це означає, що українська система підприємництва знаходиться ще дуже далеко від «точки біфуркації» традиційної (консервативної) економічної системи господарювання. Без появи реальних за сутністю новаторства та достатніх за кількістю суб'єктів підприємництва, а в подальшому їх домінування в економічній системі України, характер нашої економіки буде залишатися фактично антиінноваційним.

Інноваційна модель розвитку української економіки відбудеться відповідно до постулатів світової науки і досвіду, а саме: основними провідниками інновацій, суб'єктами інноваційної діяльності є підприємці-новатори, а не вчені та інженери; створюють нове знання, не посередники, що сприяють комерціалізації цих знань, не державні інституції, що визначають правила гри на ринку і фінансують деякі початкові етапи інноваційного циклу. Хоча ці інститути та суб'єкти, безумовно, важливі й відіграють в інноваційному просторі не останню роль, однак все-таки вони є тільки одним із учасників, а не основними суб'єктами інноваційної діяльності. Домінуючі виконавці, від активності яких залежить буде ця діяльність інтенсивною та успішною або невиважною та анемічною, - це підприємці, які беруть на себе всі труднощі й ризики перетворення ідей та «образів» нового продукту чи послуги в необхідний ринку товар.

Стан сучасної вітчизняної економіки характеризують не тільки відсутність у ній «інноваційного духу» розвитку скільки наявність стійкого конформізму, що дає всі підстави стверджувати про системні прояви інноваційного акроціанозу. В Україні питома вага підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності (далі – підприємств-СПД), що здійснювали технологічні інновації, до кількості всіх зареєстрованих підприємств-СПД складає мікроскопічну величину, яка не кореспондується з аналогічними показниками країн-лідерів світової економічної прем'єр-ліги. Світова статистика фіксує до 10% підпри-

емств, що здійснюють інновації в найскладніших умовах циклічного розвитку, тобто в періоди економічних криз. У періоди економічного буму їх питома вага зростає до 20%. Українські показники інноваційної активності підприємств не тільки у десятки разів менші, ніж світові аналоги, а й мають тенденцію руху у протилежному напрямі.

У 2001 році кількість підприємств-СПД, що здійснювали технологічні інновації, налічувала 2062 підприємства, у 2007 році їх залишилося 1390, тобто у порівнянні з 2001р. Їх кількість зменшилась на 32.6%. Дезінноваційність українського підприємництва підтверджують жалюгідні показники питомої ваги підприємств-СПД, що здійснюють технологічні інновації. У 2001 р. частка таких підприємств була менше одного відсотка до загальної кількості наявних підприємств-СПД – 0.74%, а у 2007 р. – їх частка зменшилась удвічі й становила 0.37%.

За таких показників та явно вираженої тенденції щорічної втрати частки інноваційно орієнтованих підприємств заклики, декларації, програми щодо спрямування розвитку української економіки в інноваційному фарватері, які «штампуються» та проголошуються представниками вищих ешелонів державного менеджменту зі всіх гілок влади, позбавлені реальної оцінки стану справ у цьому питанні: в Україні відсутні провідники, здатні систематично впроваджувати новації у вітчизняну економіку. Відсутність підприємців-новаторів, без яких неможлива і поява вітчизняної системи підприємництва, є головною причиною, через яку всі заклики державного менеджменту «перевести» українську економіку на інноваційні рейки несуть інфільований характер ще до їх офіційного проголошення.

Показники низьких темпів нагромадження основного капіталу та валового капітального інвестування, низька частка підприємств, що їз здійснюють, вкрай повільне зростання рентабельності операційної діяльності підприємств, особливо у промисловості, взагалі унеможливають не тільки досягнення стартового стану економіки, який мала Україна на зорі незалежності, а й не залишають шансів щодо формування бази для проривних технологій у наступні технологічні устрої. Досвід країн Південно-Східної Азії, які продемонстрували колосальний стрибок у суспільство V технологічного укладу, визначив необхідні макроекономічні пропорції між накопиченням і споживанням, які мають утримуватися державним менеджментом для забезпечення динамічного зростання економіки.

Хоча на даний момент сучасна криза ще не повною мірою проявила свій руйнівний характер щодо минулих технологічних укладів, однак відомі її конструктивні наслідки: «створювання можливостей подальшого ефективного розвитку цивілізації на знанневих домінантах наступних технологій. Зосередженість на перевагах новітніх знань і технологій, проведення політики сприяння їх накопиченню та стимулювання швидкого впровадження в суспільне виробництво – це найдієвіший метод подолання кризових наслідків у економіці. З кожним технологічним витком розвитку економічного потенціалу ци-

вілізації конструктивна роль держави у цьому процесі тільки посилюється. Зовнішній чинник зростання ролі держави у спрямуванні розвитку національної економіки в інноваційному руслі пов'язаний із загостренням міжнародних відносин конкуренції в глобалізованій системі розподілу праці. Внутрішній чинник пов'язаний із конструктивною роллю держави щодо використання інноваційно-технологічних переваг розвитку національної економіки та перетворення їх у високі соціально-економічні стандарти життя нації.

Список використаних джерел

1. Предпринимательство: [Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по эконом. спец.] / [Балашов В.Т., Григорьев В.В.] – М.: Дело, 2000 – 735 с.
2. Бирман Г. Инновационное предпринимательство: Учеб. пособие / Под ред. Бирман Г.- 2-е изд., М.: Униерситетская книга, 2000. – 451 с.
3. Чухрай Н. Проблеми підприємництва України/ Н. Чухрай// Вісник НБУ. – 2001. – №12. – С. 2-7.
4. Гагауз І. Інноваційне підприємство у машинобудуванні/ І. Гагауз// Машиностроитель. – 2003. – № 2. – С. 2-3.

Annotation. *The innovative state of the domestic system of enterprise opens up in the article. The ways of subsequent development of the national system of enterprise are offered on innovative basis.*

Key words: *innovative model of economy, innovative enterprise, businessmen-innovator, innovations.*

8

УДК 364.075.71

В.В. Кірсанова, к.е.н., доцент;

С.В. Волобуєва, студентка, Одеський національний політехнічний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БЛАГОДІЙНИХ УСТАНОВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті представлено основні сфери діяльності благодійних фондів та організації різних типів; визначаються найголовніші потреби благодійних організацій для подальшого здійснення своїх програм.

Ключові слова: *благодійність, благодійна організація, стандарти благодійної діяльності, благодійні інституції.*